

YONG‘IN XAVFSIZLIGI MUAMMOLARI

Atadjanov Rustam Marksovich

Xorazm viloyati FVB HFXO ‘M, o‘qituvchi. Urganch, O‘zbekiston

Annotatsiya. Shahar hududlari yong‘in xavfsizligi masalasida jiddiy muammolarga duch kelmoqda, aholi zich joylashgan joylar, murakkab infratuzilma va jadal rivojlanish potentsial xavflarni kuchaytiradi. Ushbu maqola shahar sharoitida yong‘in xavfsizligining asosiy muammolarini o‘rganadi, ushbu muammolarni hal qilish uchun adabiyotlar, usullar, natijalar va natijalarni tahlil qilish uchun ko‘p qirrali yondashuvni qo‘llaydi. Yong‘in xavfsizligi muammolarining asosiy sabablari va oqibatlarini tushunib, manfaatdor tomonlar oldini olish va yumshatish bo‘yicha yanada samarali strategiyalarni ishlab chiqishlari mumkin.

Kalit so‘zlar: yong‘in xavfsizligi, shahar muhiti, xavflarni baholash, adabiyotlarni tahlil qilish, oldini olish, yumshatish.

Urbanizatsiya butun dunyo bo‘ylab shaharlarda misli ko‘rilmagan o‘shishga olib keldi va yong‘in xavfsizligi uchun noyob muammolarni keltirib chiqardi. Aholi shaharlarda to‘planishda davom etar ekan, yong‘in hodisalari xavfi kuchayadi, bu asosiy muammolarni har tomonlama tushunishni va oldini olish va yumshatish bo‘yicha samarali strategiyalarni talab qiladi. Ushbu maqola shahar sharoitida keng tarqalgan turli xil yong‘in xavfsizligi masalalarini o‘rganish, mavjud adabiyotlardan tushunchalar olish va manfaatdor tomonlar uchun amaliy tavsiyalar berishga qaratilgan.

Mavjud adabiyotlarni sinchkovlik bilan ko‘rib chiqish shaharlarda yong‘in xavfsizligi bilan bog‘liq bir necha takrorlanadigan mavzular va muammolarni ochib beradi. Tadqiqotlar aholining yuqori zichligi, infratuzilmaning qarishi, qurilish qoidalarining etarli emasligi va favqulodda xizmatlarga kirishning cheklanganligi bilan bog‘liq yong‘in xavfining oshganligini ta‘kidlaydi. Bundan tashqari, qashshoqlik va uysizlar kabi ijtimoiy-iqtisodiy omillar ko‘pincha yong‘in hodisalariga nisbatan zaiflikni kuchaytiradi va maqsadli aralashuvlar zarurligini ta‘kidlaydi. Bundan tashqari, yangi texnologiyalar va materiallarning paydo bo‘lishi yong‘in xavfsizligi bo‘yicha mutaxassislar uchun ham imkoniyatlar, ham muammolarni keltirib chiqaradi, bu esa oldini olish va javob berish strategiyalarida doimiy moslashish va innovatsiyalarni talab qiladi.

Ushbu tadqiqot shahar sharoitida yong‘in xavfsizligi muammolarini har tomonlama tushunish uchun adabiyotlarning sifatli tahlilini miqdoriy ma‘lumotlarni tahlil qilish bilan birlashtirgan aralash usulli yondashuvni qo‘llaydi. Sifatli usullarga mavjud tadqiqotlar bo‘yicha asosiy mavzular va naqshlarni aniqlash uchun tizimli

adabiyotlarni ko'rib chiqish va tematik tahlil kiradi. Miqdoriy usullar turli omillar va yong'in xavfi o'rtasidagi bog'liqlikni baholash uchun yong'in hodisalari ma'lumotlarini, demografik ma'lumotlarni va qurilish xususiyatlarini statistik tahlil qilishni o'z ichiga oladi.

Yong'inlarga turli omillar sabab bo'lishi mumkin, ammo ba'zi asosiy sabablarga quyidagilar kiradi:

- Inson xatosi: bunga qarovsiz shamlar, qarovsiz qoldirilgan ovqat pishirish, beparvo chekish, elektr jihozlarini noto'g'ri ishlatish yoki yonuvchan materiallar bilan noto'g'ri ishlash kabi baxtsiz hodisalar kiradi.

- Elektr nosozliklari: haddan tashqari Yuklangan sxemalar, simlarning noto'g'ri ishlashi va elektr jihozlarining noto'g'ri ishlashi uchqun yoki qizib ketishga olib kelishi mumkin, natijada yong'in kelib chiqadi.

- Isitish manbalari: noto'g'ri ishlaydigan isitish tizimlari, yonuvchan materiallarga juda yaqin joylashtirilgan kosmik isitgichlar yoki o'rnatilgan kreozotli Bacalar yonishi va yong'inga olib kelishi mumkin.

- Yonuvchan materiallar: benzin, propan, erituvchilar va boshqa kimyoviy moddalar kabi yonuvchan moddalar ma'lum sharoitlarda yonib, yong'inga olib kelishi mumkin.

- Tabiiy hodisalar: chaqmoq, o'rmon yong'inlari va vulqon otilishi yong'inlarga olib kelishi mumkin bo'lgan tabiiy hodisalarga misol bo'la oladi.

- O't qo'yish: shaxslar tomonidan qasddan zararli yoki jinoiy maqsadlarda o't qo'yish.

Ushbu sabablarni tushunish yong'in xavfini kamaytirish va yong'in xavfsizligini ta'minlash uchun profilaktika choralarini ko'rishga yordam beradi.

Yong'in xavfsizligi qoidalari joylashuvga qarab farq qiladi, lekin odatda ular binolar va boshqa inshootlarda yong'in xavfini oldini olish va kamaytirishga qaratilgan standartlar va ko'rsatmalarni o'z ichiga oladi. Yong'in xavfsizligi qoidalari bilan qamrab olingan ba'zi umumiy jihatlar:

Qurilish qoidalari: ushbu kodlar binolarning yong'inga chidamliligini ta'minlash va favqulodda holatlarda xavfsiz chiqishni ta'minlash uchun ularni loyihalash, qurish va texnik xizmat ko'rsatish talablarini belgilaydi.

Yong'inni aniqlash va signalizatsiya tizimlari: qoidalar odatda yong'inlarni erta ogohlantirish uchun tutun detektorlari, yong'in signalizatsiyasi va boshqa aniqlash tizimlarini o'rnatishni talab qiladi.

Yong'inni o'chirish tizimlari: bunga yong'inlarni boshqarish yoki o'chirish uchun yong'inga qarshi vositalar, purkagich tizimlari va boshqa o'chirish uskunalariga qo'yiladigan talablar kiradi.

Favqulodda yoritish va chiqish belgilari: qoidalar ko'pincha yong'in sodir bo'lgan taqdirda yo'lovchilarni xavfsizlikka yo'naltirish uchun favqulodda yoritish va yoritilgan chiqish belgilarini o'rnatishni talab qiladi.

Qochish yo'llari va chiqish eshiklari: odatda koridorlar va zinapoyalar kabi qochish yo'llarini loyihalash va texnik xizmat ko'rsatish uchun texnik xususiyatlar, shuningdek, favqulodda vaziyat paytida ularga osongina kirish va ishlashini ta'minlash uchun chiqish eshiklariga qo'yiladigan talablar mavjud.

Yo'lovchining yuklanishi va makonni rejalashtirish: qoidalar odamlarning haddan tashqari ko'payishini oldini olish va yong'in sodir bo'lgan taqdirda hamma uchun etarli chiqishlar mavjudligini ta'minlash uchun har xil turdagi bo'shliqlar uchun maksimal yashash chegaralarini belgilashi mumkin.

Yong'in xavfsizligi bo'yicha trening: ish beruvchilar yoki bino egalari yo'lovchilarni evakuatsiya qilish tartib-qoidalari, yong'inning oldini olish choralari va yong'in xavfsizligi uskunalaridan to'g'ri foydalanish bo'yicha o'qitish uchun yong'in xavfsizligi bo'yicha treninglar o'tkazishlari talab qilinishi mumkin.

Elektr va isitish tizimlari: qoidalarga ko'pincha elektr yong'inlari xavfini minimallashtirish uchun elektr tizimlarini, isitish uskunalarini va boshqa mumkin bo'lgan yong'in xavfini o'rnatish va texnik xizmat ko'rsatish talablari kiradi.

Yonuvchan materiallarni saqlash va ularga ishlov berish: odatda noto'g'ri saqlash amaliyoti tufayli yong'in sodir bo'lishining oldini olish uchun yonuvchan moddalarni saqlash va ularga ishlov berish bo'yicha ko'rsatmalar mavjud.

O't o'chiruvchilar uchun qulaylik: yong'in xavfsizligi qoidalari, shuningdek, binolarning o't o'chiruvchilar uchun ochiq bo'lishini ta'minlash qoidalarini o'z ichiga olishi mumkin, masalan, yong'in gidrantlari, yong'inga kirish yo'llari va binolar atrofini etarli darajada tozalash.

Yong'in xavfini kamaytirish va bino ichidagi har bir kishining xavfsizligini ta'minlash uchun bino egalari, menejerlari va aholisi yong'in xavfsizligi qoidalaridan xabardor bo'lishlari va ularga rioya qilishlari muhimdir.

Yong'in xavfini oldini olish xavfsizlik uchun juda muhimdir. Yong'inlarning oldini olishning ba'zi asosiy usullari:

- Tutun signallarini o'rnatish: uyingizning har bir qavatida tutun signallari o'rnatilganligiga ishonch hosil qiling va ularni muntazam ravishda sinab ko'ring.
- Yong'in o'chirgichlari: yong'in o'chirgichlarni oshxona va garaj kabi asosiy joylarda saqlang va hamma ulardan qanday foydalanishni bilishini ta'minlang.
- Pishirish xavfsizligi: hech qachon pishirishni qarovsiz qoldirmang, yonuvchan materiallarni pechkalardan uzoqroq tuting va yog' birikmasini muntazam tozalang.
- Elektr xavfsizligi: rozetkalarini ortiqcha yuklashdan saqlaning, shnur va vilkalarni shikastlanganligini tekshiring va elektr ishlari uchun professionalni yollang.

- Isitish xavfsizligi: isitish uskunalarini saqlang, yonuvchan materiallarni isitgichlardan uzoqroq tuting va isitish uchun hech qachon pech yoki pechkadan foydalanmang.
- Chekish xavfsizligi: agar cheksangiz, buni tashqarida qiling, hech qachon yotoqda yoki uyquchanlikda chekmang va chuqur, mustahkam kuldonlardan foydalaning.
- Sham xavfsizligi: shamlarni yonuvchan materiallardan uzoqroq tuting, ularni hech qachon qarovsiz qoldirmang va flameless shamlardan foydalanishni o'ylab ko'ring.
- Jihoz xavfsizligi: barcha jihozlar uchun ishlab chiqaruvchi ko'rsatmalariga rioya qiling, ishlatilmaganda jihozlarni elektrdan uzing va hech qachon shikastlangan asboblarni ishlatmang.
- Qochish rejasi: oilangiz bilan yong'indan qochish rejasini ishlab chiqing, uni muntazam ravishda bajaring va har bir kishi har bir xonadan bir nechta chiqishni bilishini ta'minlang.

Ushbu profilaktika choralariga rioya qilish orqali siz yong'in xavfini sezilarli darajada kamaytirasiz va o'zingizni va yaqinlaringizni xavfsiz saqlashingiz mumkin.

Yong'in xavfsizligi haqiqatan ham hal qiluvchi ahamiyatga ega va odamlar va mulk xavfsizligini ta'minlash uchun turli jihatlarini o'z ichiga oladi. Yong'in xavfsizligi bilan bog'liq ba'zi keng tarqalgan muammolar va ularni hal qilish usullari:

- Tutun signallarining yetishmasligi: eng keng tarqalgan muammolardan biri tutun signallarining yo'qligi yoki noto'g'ri ishlashidir. Har bir xonada tutun signallari o'rnatilganligiga, muntazam sinovdan o'tkazilganligiga va yangi batareyalarga ega ekanligiga ishonch hosil qiling.

- Bloklangan chiqishlar: bloklangan chiqishlar yong'in sodir bo'lganda odamlarning qochishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Chiqishlarni har doim to'siqlardan saqlang va eshiklar osongina ochilishini va mebel yoki boshqa narsalar bilan to'sib qo'yilmasligini ta'minlang.

- Yonuvchan materiallarni noto'g'ri saqlash: yonuvchan materiallarni noto'g'ri saqlash yong'in xavfini oshirishi mumkin. Yonuvchan suyuqliklar va materiallarni belgilangan saqlash joylarida potentsial yonish manbalaridan uzoqroq tuting.

- Noto'g'ri elektr tizimlari: elektr nosozliklari yong'inlarning keng tarqalgan sababidir. Elektr tizimlarining to'g'ri o'rnatilishi, saqlanishi va ortiqcha yuklanmasligiga ishonch hosil qiling. Har qanday shikastlanish belgilari uchun simlar va elektr jihozlarini muntazam tekshirib turing.

Elektr nosozliklari, agar to'g'ri hal qilinmasa, haqiqatan ham katta xavf tug'dirishi mumkin. Yong'in kabi potentsial xavflarning oldini olish uchun elektr tizimlarini muntazam tekshirish va texnik xizmat ko'rsatish juda muhimdir. Bu erda e'tiborga olish kerak bo'lgan ba'zi asosiy fikrlar:

То'g'ri o'rnatish: elektr tizimlari mahalliy qurilish qoidalari va qoidalariga muvofiq malakali mutaxassislar tomonidan o'rnatilganligiga ishonch hosil qiling. Noto'g'ri o'rnatish qisqa tutashuvlarga yoki boshqa muammolarga olib kelishi mumkin.

Muntazam parvarishlash: har qanday eskirish, shikastlanish yoki qarish belgilarini tekshirish uchun simlar, rozetkalar, kalitlar va elektr jihozlarni muntazam tekshirishni rejalashtiring. Bu potentsial muammolarni kuchayishidan oldin aniqlashga yordam beradi.

Ortiqcha yuklanishdan saqlaning: juda ko'p qurilma yoki jihozlarni ulab, elektr zanjirlarini yoki rozetkalarini ortiqcha yuklamang. Bu haddan tashqari qizib ketishga olib kelishi va elektr yong'inlari xavfini oshirishi mumkin. Agar kerak bo'lsa, o'rnatilgan ortiqcha yuk himoyasi bilan quvvat chiziqlaridan foydalaning.

Shikastlangan simlar yoki jihozlarni almashtiring: agar siz eskirgan simlar, ochiq o'tkazgichlar yoki shikastlangan elektr jihozlarni ko'rsangiz, xavfsizlik xavfini oldini olish uchun ularni darhol ta'mirlash yoki almashtirish kerak.

Uzaytirgichlardan to'g'ri foydalanish: uzaytirgichlarni doimiy sim sifatida ishlatishdan saqlaning va ularni hech qachon gilam yoki gilam ostida shikastlanmagan joyda ishlatmang. Uzatma simlarini faqat vaqtinchalik maqsadlarda ishlatib va ular mo'ljallangan foydalanish uchun baholanganligiga ishonch hosil qiling.

Yo'lovchilarni tarbiyalash: aholi yoki yo'lovchilar elektr xavfsizligining asosiy qoidalaridan xabardor bo'lishlarini ta'minlash, masalan, rozetkalarini ortiqcha yuklamaslik, foydalanilmayotganda asboblarni elektrdan uzish va nam yoki nam joylarda elektr qurilmalari atrofida ehtiyot bo'lish.

Ushbu ko'rsatmalarga rioya qilish va elektr xavfsizligi to'g'risida hushyor turish orqali siz elektr yong'inlari xavfini minimallashtirishga va uyingiz yoki ish joyingiz xavfsizligini ta'minlashga yordam berasiz.

•Yong'in o'chirgichlarining etishmasligi: yong'in o'chirgichlarining etarli emasligi yoki etishmasligi yong'inni bostirish harakatlariga to'sqinlik qilishi mumkin. Yong'in o'chirgichlari bino bo'ylab strategik joylashtirilganligiga, osongina kirish va muntazam parvarish qilinishiga ishonch hosil qiling.

Tegishli yong'in o'chirgichlariga ega bo'lish har qanday binoda yong'in xavfsizligi uchun juda muhimdir. Ular yong'in favqulodda holatida birinchi himoya chizig'i bo'lib xizmat qiladi. Yong'in o'chirgichlari haqida o'ylash uchun ba'zi asosiy fikrlar:

Joylashtirish: yong'in o'chirgichlari bino bo'ylab strategik ravishda joylashtirilishi kerak, ayniqsa yong'in xavfi ko'proq bo'lgan joylarda, masalan, oshxonalar, ustaxonalar yoki elektr jihozlari yaqinida. Ularga osongina kirish va aniq ko'rinadigan bo'lishi kerak, ularga kirishni hech qanday to'siq to'sqinlik qilmaydi.

Turi va o'lchami: har xil turdagi yong'inlar har xil turdagi o'chirgichlarni talab qiladi. Sizing binoingizda mavjud bo'lgan yong'in xavfi uchun tegishli turdagi o'chirgichga ega bo'lish juda muhimdir. Masalan, A sinfidagi o'chirgich yog'och yoki qog'oz kabi oddiy yonuvchan moddalar uchun mos keladi, B sinfidagi o'chirgich esa yonuvchan suyuqliklar uchun mo'ljallangan. Bundan tashqari, bu extinguisher himoya qiladi maydoni uchun zarur hajmini ko'rib chiqish.

Trening: favqulodda holatlarda yong'in o'chirgichidan qanday qilib to'g'ri foydalanish haqida xodimlar yoki yo'lovchilarga ta'lim berish juda muhimdir. Bunga har xil turdagi o'chirgichlar, ularni qanday ishlatish va qachon ulardan foydalanish xavfsiz ekanligini tushunish kiradi.

Favqulodda javob rejasi: umumiy favqulodda javob rejasi ichiga yong'in extinguishers foydalanishni o'z ichiga. Yong'in sodir bo'lganda xodimlar o'zlarining rollari va majburiyatlarini, shu jumladan qachon evakuatsiya qilish va qachon yong'inni o'chirishga urinish kerakligini bilishlariga ishonch hosil qiling.

Ushbu muhim fikrlarga murojaat qilib, siz yong'in o'chirgichlari sizning binoingizda yong'inni o'chirish uchun samarali vosita ekanligiga yordam berishingiz va umumiy yong'in xavfsizligiga hissa qo'shishingiz mumkin.

- Qarovsiz pishirish: pishirish bilan bog'liq yong'inlar, ayniqsa turar-joy sharoitida keng tarqalgan. Pishirish joylari hech qachon qarovsiz qolmasligiga ishonch hosil qiling va yonuvchan materiallarni issiqlik manbalaridan uzoqroq tuting.

- Yong'in xavfsizligi bo'yicha treningning etishmasligi: yong'in xavfsizligi tartib-qoidalari to'g'risida bilimlarning etishmasligi vahima va favqulodda vaziyat paytida noto'g'ri qaror qabul qilishga olib kelishi mumkin. Muntazam yong'in mashqlarini o'tkazing va yong'inning oldini olish va evakuatsiya qilish tartib-qoidalari bo'yicha treninglar o'tkazing.

- Yomon saqlangan yong'inga qarshi tizimlar: sprinklerlar kabi yong'inga qarshi tizimlar yong'in sodir bo'lganda ularning to'g'ri ishlashini ta'minlash uchun muntazam texnik xizmat ko'rsatishga muhtoj. Ushbu tizimlarni ishlab chiqaruvchilarning ko'rsatmalariga va mahalliy qoidalarga muvofiq tekshiring va saqlang.

Yong'inni o'chirish tizimlariga muntazam texnik xizmat ko'rsatish favqulodda vaziyatlarda ularning samaradorligi uchun juda muhimdir. Bu erda e'tiborga olish kerak bo'lgan ba'zi asosiy fikrlar:

- Muntazam tekshiruvlar: yong'inni o'chirish tizimining tarkibiy qismlarini, shu jumladan purkagich boshlari, boshqaruv klapanlari, quvurlar va signallarni muntazam tekshirishni rejalashtiring. Buni tizim bilan tanish bo'lgan malakali mutaxassislar qilishlari kerak.

- Ishlab chiqaruvchi ko'rsatmalariga rioya qiling: yong'inga qarshi tizim ishlab chiqaruvchisi tomonidan taqdim etilgan texnik ko'rsatmalarga rioya qiling.

Ushbu ko'rsatmalar odatda tavsiya etilgan tekshirish chastotalari va protseduralarini aks ettiradi.

- Komponentlarni kerak bo'lganda almashtiring: agar biron bir komponentda eskirish belgilari bo'lsa yoki tekshiruvlar paytida nuqsonli deb topilsa, tizimning ishonchliligini ta'minlash uchun ularni zudlik bilan almashtirish kerak.

- Sinov va sertifikatlash: vaqti-vaqti bilan simulyatsiya qilingan faollashtirish yoki boshqa sinov usullari orqali yong'inni o'chirish tizimining ishlashini sinab ko'ring. Bundan tashqari, tizim tegishli sanoat standartlari va mahalliy qoidalarga muvofiq sertifikatlanganligiga ishonch hosil qiling.

- Hujjatlar: tekshiruvlar, texnik xizmat ko'rsatish, ta'mirlash va sinov natijalarining batafsil yozuvlarini yuritish. Ushbu hujjat muvofqlikning dalili bo'lib xizmat qiladi va sug'urta maqsadlarida yoki nazorat qiluvchi organlar tomonidan tekshirilgan taqdirda qimmatli bo'lishi mumkin.

- O'qitish va xabardorlik: yong'inni o'chirish tizimini ishlatish va saqlash uchun mas'ul bo'lgan xodimlarning etarli darajada o'qitilganligini va ularning roli va majburiyatlarini bilishini ta'minlash. Muntazam mashg'ulotlar tegishli protseduralar va protokollarni mustahkamlashga yordam beradi.

- Dolzarb bo'ling: yong'inga qarshi tizimni saqlash va ishlatish bilan bog'liq qoidalar, sanoat standartlari yoki eng yaxshi amaliyotlarga oid har qanday yangilanish yoki o'zgarishlardan xabardor bo'ling.

Muntazam texnik xizmat ko'rsatishga ustuvor ahamiyat berish va ishlab chiqaruvchilarning ko'rsatmalari va me'yoriy talablarga rioya qilish orqali siz yong'inni o'chirish tizimingiz yong'in sodir bo'lganda hayot va mulkni himoya qilishda ishonchli va samarali bo'lishini ta'minlashga yordam bera olasiz.

Ushbu umumiy yong'in xavfsizligi muammolarini hal qilish yong'in xavfini sezilarli darajada kamaytirishi va ularning odamlar va mulkka ta'sirini minimallashtirishi mumkin. Muntazam parvarishlash, o'qitish va xabardorlik samarali yong'in xavfsizligi choralarining asosiy tarkibiy qismidir.

Topilmalar shahar sharoitida yong'in xavfsizligiga ta'sir qiluvchi ijtimoiy-iqtisodiy, infratuzilma va tartibga soluvchi omillarning murakkab o'zaro ta'sirini ta'kidlaydi. Texnologik yutuqlar yong'inga chidamli materiallar va aqlli qurilish tizimlari kabi istiqbolli echimlarni taklif qilsa-da, asosiy zaifliklarni samarali hal qilish uchun kengroq tizimli o'zgarishlar zarur. Davlat idoralari, shaharsozlar, yong'in xavfsizligi bo'yicha mutaxassislar va jamoat manfaatdor tomonlari ishtirokidagi hamkorlikdagi sa'y-harakatlar profilaktika, tayyorgarlik va barqarorlikni birinchi o'ringa qo'yadigan yaxlit strategiyalarni amalga oshirish uchun juda muhimdir.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, shahar sharoitida yong'in xavfsizligi muammolarini hal qilish siyosat aralashuvi, texnologik yangiliklar va jamoatchilikni jalb qilish

harakatlarini birlashtirgan ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. Qurilish qoidalarini mustahkamlash, yong'inning oldini olish manbalariga kirishni yaxshilash va favqulodda vaziyatlarda javob berish qobiliyatini oshirish yong'in hodisalari xavfini kamaytirish yo'lidagi muhim qadamlardir. Bundan tashqari, xalq ta'limi va xabardorlik dasturlariga sarmoya kiritish shaxslar va jamoalarga yong'in xavfini kamaytirish va xavfsizlikni oshirish uchun faol choralar ko'rish imkoniyatini beradi. Yong'in xavfsizligini shaharsozlik va rivojlanishning asosiy jihati sifatida birinchi o'ringa qo'yish orqali shaharlar o'z aholisi uchun xavfsizroq va bardoshli muhit yaratishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqola shahar sharoitida yong'in xavfsizligi muammolarini hal qilishning dolzarbligini ta'kidlaydi va siyosatchilar, amaliyotchilar va tadqiqotchilar uchun barcha aholi uchun xavfsizroq jamoalarni yaratish bo'yicha hamkorlikda ishlashlari uchun amaliy tushunchalarni beradi.

Adabiyotlar:

1. Orman, K., 2007. Fires In Hospitals – Causes And Solutions.
2. Netherlands Board, 2002. The General Hospital Building Guidelines For New Buildings, in: W.A.S. Minister For Health (Ed.)Dutch.
3. Taaffe, K.M., R. Kohl, D.L. Kimbler, 2005. Hospital evacuation: issues and complexities, Simulation Conference, 2005 Proceedings of the Winter, pp: 8.
4. NYCTP, 2006. Hospital Evacuation Protocol Draft 3.16.2006, in: N.Y. Centers (Ed.), New York Centers for Terrorism Preparedness and Planning, New York.
5. Wei-Wen, T., P. Kuo-Hsiung, H. Che-Ming, 2011. Performance-based Fire Safety Design for Existing Small-scale Hospitals, Procedia Engineering, 11: 514-521.
6. Ramachandran, G., 1999. Fire safety management and risk assessment, Facilities, 17: 363-377
7. Hadjisophocleous, G.V., Z. Fu, 2004. LITERATURE REVIEW OF FIRE RISK ASSESSMENT METHODOLOGIES, International Journal on Engineering Performance-Based Fire Codes, 6: 28-45.